

Motion till riksdagen 2016/17:3647

av **Fredrik Malm m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2016/17:133 Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolpersonals ansvar när det gäller uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda asyltiden som en förberedelse och att unga asylsökande ska uppmuntras att gå i skolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skälen för om en person ska få stanna i Sverige ska handla om man har asylskäl och inte andra faktorer som föreslås i propositionen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligt och rättssäkert asylsystem, inklusive längden på tillfälliga uppehållstillstånd, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta handläggningstiderna för asylbeslut och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I den aktuella propositionen presenteras förslag som innebär att förlängt uppehållstillstånd kan beviljas till ungdomar som studerar på gymnasial nivå och sköter sina studier. Förslaget ska ses som en komplettering till den tillfälliga restriktiva migrationslagstiftning som regeringen presenterade hösten 2015. Förslaget innebär att ungdomar som omfattas av den tillfälliga lagen ska kunna få ett uppehållstillstånd med en längre giltighetstid. Det är fråga om fyra olika situationer beroende på om grunden

för tillståndet kvarstår eller inte, om det föreligger verkställighetshinder, vilken typ av studier det är fråga om m.m. De tidsperioder som ett tillstånd ska gälla varierar beroende på grunden för tillståndet.

Sammantaget innebär regeringens förslag att en redan mycket komplicerad lagstiftning blir ännu mer komplex och att personer som saknar asylskäl ska få stanna i Sverige. Liberalerna anser liksom en rad remissinstanser, som Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm och Göteborg och Migrationsverket, att lagförslaget leder till tillämpningssvårigheter och påverkar rättssäkerheten. Kammarrätten i Stockholm skriver följande: ”Sammantaget anser kammarrätten att förslaget så som det är utformat i remissen har så stora brister att det inte bör genomföras.” Även Lagrådet understryker att ett svårtillgängligt regelverk nu kompliceras ytterligare.

En av Liberalernas mest centrala invändning mot regeringens förslag är att det är orimligt att regeringen med sitt förslag vill lägga ett så tungt ansvar på rektorer, skolpersonal och socialsekreterare. De riskerar att hamna i mycket svåra etiska dilemman eftersom de tvingas bli delaktiga i avgörandet om personens uppehållstillstånd ska återkallas eller inte. Skolverket skriver följande: ”Skolverket bedömer att utkastets förslag om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå i praktiken innebär att huvudmannen för utbildningen kan komma att avgöra tiden för uppehållstillståndet.” Vidare skriver Sveriges Skolledarförbund följande: ”Förbundet är allvarligt oroad för den roll som lärare och skolledare förväntas ta i processen gällande beviljande av uppehållstillstånd. Skolledare och lärare riskerar att hamna i mycket svåra etiska dilemman.” Liberalerna kan bara hålla med och vi menar att skälen för om en person ska få stanna i Sverige ska handla om huruvida man har asylskäl eller inte, och det är Migrationsverkets ansvar att hantera och bedöma detta, inte Sveriges lärare och rektorer.

De som befinner sig i Sverige ska självklart uppmuntras att gå i skolan. Unga asylsökande har rätt att gå i skolan inklusive gymnasiet men en del har svårt att motivera sig att följa kursplanen när de inte vet om framtiden kommer att vara här eller i hemlandet. Vi anser att asyltiden i Sverige bör användas som förberedelsetid oavsett var i världen den unge kommer att ha sin framtid. Därför bör det till exempel finnas flexibilitet från skolans sida när det gäller mer av anpassade studier för att fokusera på ämnen som den unge har användning för även utanför Sverige. Civilsamhället, inklusive studieförbunden, kan spela en viktig roll när det gäller att bidra till verksamheter som ger de unga färdigheter för livet. I de fall där asylansökan avslås kan även civilsamhället, inklusive studieförbunden, bidra till projekt för etablering i hemländerna.

Kriget i Syrien fortsätter med full styrka och människor fortsätter att ta sig till Europa, en del söker sig till Sverige. De senaste åren har många människor, inklusive ensamkommande barn och unga från framför allt Afghanistan, kommit till Sverige med hopp om en framtid här. På vissa håll har hela byar i Afghanistan mer eller mindre tömts på lite äldre pojkar och unga män. Orsakerna till att många sökt sig hit är flera: säkerhetssituationen och förföljelse och trakasserier av talibangrupper i vissa delar av landet. En del av de unga har varit bosatta i Iran, flera av dem har alltid bott i Iran, men på grund av den allt svårare situationen för afghaner i Iran finns där ingen framtidstro. Under 2015 blev fler medvetna om möjligheterna att få asyl i Europa och framför allt i Sverige som anses vara ett attraktivt land att komma till. På vägen har många gjort sig beroende av smugglare och betalat stora pengar.

Sverige ska vara med och ta ett stort ansvar för en human flyktingpolitik i Europa men inte heller våra resurser är obegränsade. Vårt fokus måste vara på dem som verkligen behöver skydd. Som liberaler värnar vi asylrätten, vilket innebär att alla ska kunna söka asyl men att inte alla får asyl. De som saknar asylskäl ska inte få stanna och inte heller erbjudas gymnasieutbildning, vilket regeringens förslag innebär. Det är mycket olyckligt att fokus nu flyttar från en persons asylskäl till andra faktorer.

Liberalerna framförde redan i samband med riksdagsbehandlingen av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd ett antal centrala invändningar; i stället för att lappa och laga ett redan komplicerat system med nya komplexa och oförutsägbara regler som är otydliga för myndigheter och asylsökanden vill Liberalerna se ett tydligt och rättssäkert asylsystem. Regeringens mycket korta tillfälliga uppehållstillstånd på 13 månader bidrar till den situation som regeringen nu försöker rätta till. De korta uppehållstillstånden försämrar integrationen då nyanlända har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, och motiverar inte unga att följa sina studier eftersom de inte vet hur länge de får stanna. Liberalerna anser i stället att treåriga uppehållstillstånd vore att föredra framför dessa alltför korta uppehållstillstånd.

Den tillfälliga lagen leder till att antalet överklaganden och ansökningar om förlängda uppehållstillstånd ökar, vilket påverkar belastningen på Migrationsverket och migrationsdomstolarna. Att nu lägga på ytterligare komplicerade regler och undantag medför en uppenbar risk för ännu längre handläggningstider, ibland kanske längre än den tidsperiod som ett nytt tillstånd avses gälla. Lagrådet anför: ”Det kan befaras att en kaotisk situation kommer att uppstå som innebär osäkerhet för en utsatt grupp.” Dessutom kommer det frivilliga återvändandearbetet att minska. Migrationsverket skriver: ”Antalet ärenden får antas öka, samtidigt som det organiserade frivilliga återvändandearbetet kan komma att minska. Konsekvensen kan därför bli att det kommer finnas fler barn och unga vuxna i mottagningssystemet.” Liberalerna kan bara instämma i dessa farhågor. I stället för att införa nya komplicerade regler som ökar handläggningstiderna måste det till åtgärder för att korta handläggningstiderna för asylbeslut. Väntan och ovisshet är frustrerande och negativ för alla asylsökande och särskilt för unga asylsökanden. Dessutom är väntan kostsam för samhället. Handläggningstiderna för asylbesked måste kortas och Migrationsverket ges förutsättningar att snabbare behandla ärenden som med stor sannolikhet får bifall respektive avslag. Liberalerna vill därför att klara bifallsärenden och tydliga avslagsärenden ska avgöras inom tre månader. Vi vill se snabbspår för Syrienflyktingar som i dag finns i Sverige och som kan styrka sin identitet. Prövningstillstånd för överklagande och en förenklad överklagandeprocess bör införas.

Vidare måste de psykosociala aspekterna avseende unga asylsökande lyftas allt mer. Många unga asylsökande mår mycket dåligt och de måste få stöd i att hantera sin oro. Här spelar skolan, socialtjänst, barn- och ungdomsmottagningar, sjukvården och organisationer en stor roll. Det är centralt att kommunernas kunskap och förutsättningar att hantera asylsökande ungdomars psykiska ohälsa kan stärkas inom socialtjänsten och att samverkan mellan kommunen och sjukvårdshuvudmännen i frågor som gäller psykisk ohälsa bland asylsökande ungdomar kan förbättras.

Christer Nylander (L)

Tina Acketoft (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Mats Persson (L)

Maria Weimer (L)